

23 01 20 Leer lichaamstaal van vogels

Vogelbescherming Nederland

20-JAN-2023 - Door op de 'lichaamstaal' van de vogels om u heen te letten, snapt u ineens beter waar ze mee bezig zijn en hoe ze zich voelen. Negen soorten gedrag die bij veel vogelsoorten voorkomen.

Vogels kunnen niet praten zoals mensen. Zelfs een papegaai aapt alleen maar onze geluiden na en weet niet wat ze betekenen (althans, dat denken we bijna zeker te weten). Vogels communiceren wel met elkaar, maar op een andere manier. Met zang (dit is mijn territorium!), met allerlei roepjes (pas op, een kat!). En nog van alles wat ze aan elkaar vertellen wat wij niet snappen.

Maar ook met hun gedrag en de houding van hun lichaam communiceren ze, of dat nu hun bedoeling is of niet. Dat heet lichaamstaal. Leer naar die lichaamstaal te kijken, om beter te snappen wat vogels doen en waarom.

Rekken, strekken en gapen

U rekt zich ook vast weleens uit. Als u lang heeft stilgezeten, net wakker bent, of als u ontspannen bent. Misschien gaapt u er flink bij. Vogels laten precies hetzelfde gedrag zien om precies dezelfde reden. Om het bloed goed te laten stromen, zich weer energiever te voelen en hun spieren klaar te maken voor actie. Of om zich te ontspannen. Soms ziet het eruit als yoga: dan strekken ze één poot en de tegenoverliggende vleugel uit.

Aan veren 'trekken'

Soms ziet u vogels met hun snavel aan een veer 'trekken': ze beginnen vlakbij de huid en eindigen bij de punt. Zo maken ze hun veren schoon. Ze halen er parasieten vanaf – zoals

veerluizen – en ook de restanten van de hulzen waaruit de veren groeien. Soms helpen vogels elkaar hiermee op plekken waar ze niet goed bij kunnen.

Als u vogels met hun snavel vanaf de staart over de veren ziet wrijven, dan zijn ze olie aan het verspreiden. Die komt uit olieklieren vlakbij hun achterste en zorgt ervoor dat de veren water afstoten. Dan worden ze niet nat als het regent, of als ze zwemmen of duiken.

Turkse tortel (Bron: Cindy Kuiphuis)

Vleugels als een scherm

Soms heeft u geluk en ziet u een roofvogel, zoals een sperwer, buizerd of havik. Als hij op de grond zit met zijn vleugels wijd of in een soort scherm om zich heen, dan weet u door die houding dat hij een prooi heeft. Dit heet 'mantelen'. Met zijn vleugels schermt hij zijn eten af, zodat andere vogels het niet afpakken. Kraaien en eksters, maar ook andere roofvogels, zijn vaak volhardende dieven.

Havik (Bron: Shutterstock)

Samen een raar dansje

Als u twee vogels raar om elkaar heen ziet draaien, trappelen, flapperen, buigen of samen andere merkwaardige bewegingen maken, dan zijn ze bezig met een zogenaamd baltsritueel. Op die manier zeggen ze dat ze misschien samen een nestje willen. Ziet u ze op elkaar zitten, dan willen ze dat inderdaad en zijn aan het paren.

Sommige vogelsoorten zijn elkaar trouw als ze eenmaal een stelletje zijn, zoals kauftjes. Maar er zijn ook vogelsoorten die het niet zo nauw nemen en naast hun 'vaste partner' met zoveel mogelijk andere vogels proberen te paren, zoals heggenmussen.

Baltse futen (Bron: Jan Nijendijk)

Hangende of gespreide vleugels

Een vogel die zijn vleugels naar beneden laat hangen, is te nat geworden, ondanks het beschermende vetlaagje op zijn veren. Een buizerd bijvoorbeeld laat zijn vleugels op deze manier drogen. Aalscholvers hebben weinig vet op hun veren, juist om diep te kunnen duiken, maar zij zijn dus na elke duik best nat. U ziet ze vaak zitten te drogen. Zij laten hun vleugels echter niet hangen, maar houden ze meer opzij.

Soms is een vogel die zijn vleugels laat hangen ziek. En als er maar één vleugel hangt, kan hij ook gebroken zijn...

Buizerd (Bron: Henk Reuvekamp)

Aalscholver (Bron: Shutterstock)

Druk bewegend kopje

Als vogels hun kop druk bewegen – heen en weer, op en neer, ondersteboven, naar achteren enzovoort – dan zeggen ze: wat hoor of zie ik? Ze proberen beter afstand in te schatten of beter scherp te stellen. Jonge uilen zijn

zo constant bezig, om beter te leren begrijpen wat ze horen en waar het vandaan komt.

Kerkuilen (Bron: Shutterstock)

Flapperen in het zand

Ziet u een vogel op zijn buik in het zand liggen, dan betekent dat dat hij te veel of oud vet op zijn veren heeft en een zandbad neemt! Dat klinkt nou niet als iets waar je erg schoon van wordt... Maar toch wel. Ze draaien en schurken in droog, los zand en wrijven dat tussen de veren. Na een tijdje schudden ze de hele boel, inclusief vet, er weer uit. Zo blijven hun donsveren donzig en warm.

Ringmus neemt een zandbad (Bron: Shutterstock)

Vleugels wijd in de zon

Een vogel die met vleugels wijd in de zon staat of ligt is aan het opwarmen. Soms probeert hij zijn veren zó warm te maken, dat de veerluizen dood gaan of vertrekken. De vogel raakt zelf ook wat oververhit en hijgt er soms bij om af te koelen – er verdampt dan vocht van de tong en dat verkoelt, net als bij een hond. Maar, dat hij zelf ook oververhit raakt, neemt hij voor lief. Het moet maar even om die kriebelaars kwijt te raken!

Tekst: Jeanet van Zoelen, [Vogelbescherming Nederland](#)

Foto's: Nancy Folten (leadfoto: jonge roodborst warmt op in de zon); Cindy Kuiphuis; Shutterstock; Jan Nijendijk, [Saxifraga](#); Henk Reuvekamp